

תגובת חן נרדי בראיון עם גיא זוהר (רדיו 10) אוגוסט 2014

לאחר מבצע "צוק איתן"

"אני כועס על צה"ל. כועס מאד... בצבא תקין, שעובד נכון, נדרש תהליך של עיבוד מנטאלי מסודר - "ונטילציה" (אוורור נפשי), שנעשית בידי מומחים בתום המלחמה. הם יודעים כיצד לדובב ומסייעים ללוחם לשתף, להביע סולידריות, לבטא את הקושי, לשחרר דחק ומחשבות טורדניות, להפיג חששות, להחליש רגשות בושה ואשמה ולהעניק מסגרת ערכית לאירוע המטלטל" (פרופ' עוז אלמוג, ראו תגובתו המלאה של אלמוג למטה)

אהבתי את הפרופ' אלמוג. אין לי נתונים באשר לפעילות הצבא בנושא, אבל מניסיוני כקב"ן במלחמת לבנון, פעילות מניעתית לאחר הקרבות אכן נדירה. המפקדים מודרכים לזהות מצוקה לאחר הקרבות ולהפנות לטיפול. אבל היה נדיר שמקיימים פעילות יזומה ליחידות שלמות או לצוותים, על ידי מחלקת בריאות הנפש, המתמקדת בטיפול בחיילים מסויימים.

יכולות להיות לכך מספר סיבות.

התנגדות המפקדים החוששים מהחלאת החיילים שלהם. הפחד הוא שכאשר ייתן שירות כזו ימצאו לו צרכנים והרבה, והוא עלול להיות פתח מילוט מקרב לחיילים.

אני חושב שהדרגים הבכירים פוחדים לתת לאנשי המקצוע דרישת רגל ביחידות שלהם מאותה סיבה.

הפחד הגדול עוד יותר הוא שנהפוך את הצבא לרכרוכי. שנאבד את החוסן הנפשי.

דעתי על כך, שיותר משאני חושש מחיילים רגישים ופגיעים, אני חושש מפוליטיקאים וממפקדים בכירים ששים אלי קרב – לכבוש את עזה - בהניחם שמאחוריהם עומד צבא של חיילים קשוחים שיסתערו קדימה תמיד על פי פקודה.

כמובן שאני סבור שעל הקבנים בצבא ליזום פעילויות כאלה, לונטילציה ולביטוי כאב, קושי ועוד. הכוח של הקבוצה לתמוך בחייל הוא עצום.

אנחנו משתמשים בו כדי ללכד ולגבש את היחידה הצבאית לקראת המשימה, חשוב להשתמש בכוח המגובש הזה גם לתמיכה הדדית אחרי הקרב.

דבריו של פרופ' עוז אלמוג בפייסבוק 20 אוגוסט 2014 "אני כועס על צה"ל. כועס מאד. לא על מחדל המנהרות, על נגמ"ש לא ממוגן, על חיל רגלים שנשלח להסתער לפני הטנקים, על מילואימניקים שלא צוידו באפודי מגן, על חוסר הקפדה על הפוגות רענון, או על ריכוז מיותר של חיילים בשטחי כינוס. את הכעסים על המחדלים הללו, שאולי היו ואולי לא, אני משאיר למומחי הביטחון, בשוך הפטפטת התקשורתית ובתום התחקירים הצבאיים. אני כועס על מחדל מקומם מסוג אחר, שבשביל להכיר בקיומו לא צריך וועדות חקירה.

הלוחמים מאומנים למלחמה, אבל אין תרופה מונעת לטראומת הקרב, בפרט כשלידיך נפצעים ונהרגים. הספרות המקצועית והתרגולת הצבאית עוסקות בעיקר בהלומי הקרב הקליניים, אבל לא צריך להיות פסיכולוג מדופלם כדי להבין שאין לוחם תחת אש שלא חווה זעזוע נפשי, בעוצמות משתנות.

בצבא תקין, שעובד נכון, נדרש תהליך של עיבוד מנטאלי מסודר - "ונטילציה" (אזור נפשי), שנעשית בידי מומחים בתום המלחמה. הם יודעים כיצד לדובב ומסייעים ללוחם לשתף, להביע סולידריות, לבטא את הקושי, לשחרר דחק ומחשבות טורדניות, להפיג חששות, להחליש רגשות בושה

ואשמה ולהעניק מסגרת ערכית לאירוע המטלטל .

בשבת האחרונה שוחחתי עם קצין צעיר במילואים שהשתתף ב"צוק איתן". הוא פיקד על אחד מצוותי החילוץ הנועזים, שפינה פצועים וגופות תחת אש. בחור מקסים, אמיץ ומצפוני, שיחד עם לוחמיו חווה חוויות לא קלות. הוא סיפר על פצועים מדממים וגדועי אברים, גופות מרוטשות ולוחמים הלומי קרב. "האם מישהו במערכת הצבאית שוחח איתכם על החוויות הללו בתום המלחמה?" שאלתי בדאגה. "אף לא אחד" השיב הבחור בחיוך עצוב והמשיך :

"כיוון שהפעם עברנו חוויות באמת קשות, וכיוון שחשתי אחריות לגורלם של חבריי ופקודיי, יזמתי פניה לארגון נדיב בשם "בשביל המחר". מדובר בעמותה שעל פי הגדרתה 'רכשה ניסיון בעבודה עם לוחמים שעברו אירועי לחימה ונרתמת לספק להם גשר בין חוויות הלחימה בעודן טריות לבין חיי השגרה'. "הגענו לסדנה בת יומיים, שכללה שיחה מלב אל לב, משחקי גיבוש ושחרור כעסים ורגשות. ההשפעה החיובית הייתה מיידית. עינינו נפקחו להבין שהתחושות האישיות דומות, שאנחנו לא לבד. הסדנה מומנה על ידי העמותה ואני גייסתי תרומה נוספת עבור האוכל, השתייה, הדלק, שוברי הנסיעות והמתנות שקניתי לחיילי, כהוקרה על מסירותם (פק"ל קפה")."

הייתה תקופה שמפקדים בצה"ל נאלצו לגייס תורמים כדי להשלים ציוד לחימה ולשדרג תנאי שירות. בינתיים צה"ל אסר זאת. אולי הוא יאסור בעתיד גם גיוס תרומות לטיפול נפשי בלוחמים המותשים. אנחנו נשלח אותם למלחמה ללא אפודי מגן קראמיים ועם שובם משדה הקרב נשחרר אותם לגורלם בלי אפודי מגן לנפש. זה אינו מחדל או ליקוי. זו רשלנות פושעת.

